

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

Str. Dimitrie D. Gerota nr. 7-9, sector 2, București, cod poștal: 020027

Telefoane: 021.310.23.56, 021.316.31.34

Fax: 021.316.31.31

021.310.23.57, 021.316.31.33

Cod fiscal: 10464660

E-mail: ces@ces.ro

www.ces.ro

Membru fondator al Asociației Internaționale a Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare (AICESIS)
Membru al Uniunii Consiliilor Economice și Sociale și Instituțiilor Similare Francofone (UCESIF)

„Consiliul Economic și Social este organ consultativ al Parlamentului și al Guvernului în domeniile de specialitate stabilite prin legea sa organică de înființare, organizare și funcționare.” (Art. 141 din Constituția României revizuită)

Nr. 1234/18.02.2026

AVIZ

**referitor la propunerea legislativă pentru modificarea
art.113 din Codul penal - reducerea limitei de vârstă a răspunderii
penale de la 14 la 12 ani, exclusiv pentru infracțiunea de omor,
condiționată de discernământ (b34/04.02.2026)**

În temeiul art. 2 alin. (1) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, și art. 11 lit. a) din Regulamentul de organizare și funcționare, Consiliul Economic și Social a fost sesizat cu privire la avizarea *propunerii legislative pentru modificarea art.113 din Codul penal - reducerea limitei de vârstă a răspunderii penale de la 14 la 12 ani, exclusiv pentru infracțiunea de omor, condiționată de discernământ (b34/04.02.2026)*.

CONSILIUL ECONOMIC ȘI SOCIAL

În temeiul art. 5 lit. a) din Legea nr. 248/2013 privind organizarea și funcționarea Consiliului Economic și Social, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în ședința din data de 18.02.2026, desfășurată online, conform prevederilor Hotărârii Plenului nr.86/17.05.2022, avizează **NEFAVORABIL** prezentul proiect de act normativ, cu următoarea **motivare**:

- propunerea legislativă urmărește modificarea pragurilor legale ale răspunderii penale a minorilor prin instituirea unei excepții: minorul între 12 și 14 ani ar urma să răspundă penal numai pentru omor, dacă se dovedește că a săvârșit fapta cu discernământ, menționându-se totodată dezideratul recuperării și educării acestuia din perspectivă medicală, educațională și a reintegrării sociale;

➤ în dreptul penal român, răspunderea penală este o formă de răspundere juridică ce presupune, în esență, săvârșirea unei fapte prevăzute de legea penală, cu vinovăție, de către o persoană care are capacitatea de a răspunde penal. La minori, legiuitorul operează cu prezumții legale de capacitate, tocmai pentru a evita ca o evaluare extrem de delicată, variabilă și dificil de obiectivat – discernământul – să devină regula în raport cu copii aflați în plin proces de dezvoltare psihică și morală. Pragurile de vârstă nu sunt simple opțiuni de politică penală arbitrară, ci instrumente de protecție juridică, menite să delimiteze un domeniu în care reacția penală este, prin natura ei, cea mai severă intervenție a statului. Din această perspectivă, propunerea legislativă propune o soluție normativă inconsecventă și problematică sub mai multe aspecte:

- în primul rând, se creează o fractură conceptuală în teoria răspunderii penale: se afirmă implicit că un minor de 12–14 ani poate avea, în mod excepțional, capacitatea penală pentru cea mai gravă infracțiune contra vieții, însă nu poate avea aceeași capacitate pentru infracțiuni mai puțin grave, deși mecanismul psihologic al înțelegerii caracterului ilicit și al controlului conduitei este, în logica dreptului penal, unitar. Dacă acceptăm că un copil poate discerne la nivelul cerut pentru a-și asuma semnificația socială și consecințele juridice ale suprimării vieții, atunci, în mod logic, ar trebui admis că poate discerne și în raport cu conduite mai simple din punct de vedere al conținutului social și juridic, precum sustragerea unui bun. Or, proiectul încearcă să mențină simultan două teze incompatibile: pe de o parte, că minorul de 12–14 ani este, ca regulă, lipsit de capacitate penală, iar pe de altă parte, că același minor poate avea capacitate penală pentru omor, dar numai pentru omor. O asemenea construcție riscă să submineze coerența internă a instituției răspunderii penale a minorului și să contravină cerinței de previzibilitate și claritate a legii penale, întrucât introduce o excepție care nu se sprijină pe o diferență de natură a discernământului, ci pe gravitatea rezultatului faptei;
- în al doilea rând, invocarea discernământului ca filtru nu rezolvă, ci amplifică dificultățile de aplicare. Discernământul, în sens penal, nu este o simplă “maturitate” generică, ci capacitatea concretă de a înțelege caracterul ilicit al faptei și de a-și controla conduita în momentul comiterii ei. La vârste de 12–13 ani, această evaluare este deosebit de dificilă, puternic influențată de factori de mediu, de istoricul de abuz/ neglijare, de dezvoltarea neuropsihică, de presiunea grupului, de eventuale tulburări de conduită sau traume, ceea ce poate conduce la practici judiciare neunitare și la rezultate profund

inechitabile. Într-o materie în care principiul legalității și al egalității în fața legii impune tratament comparabil pentru situații comparabile, introducerea unei zone largi de apreciere, la o vârstă atât de mică, creează premise serioase de arbitrar și de discriminare indirectă, în special în raport cu copiii proveniți din medii vulnerabile, care ajung mai frecvent în contact cu sistemul penal;

- în al treilea rând, propunerea riscă să deturneze finalitatea reacției statului față de minor de la paradigma educativă către una preponderent punitivă, chiar dacă în text se menționează „recuperarea și educarea” minorului. În dreptul penal român, rațiunea diferențierii tratamentului sancționator al minorului derivă din faptul că minorul se află în formare, iar reacția statului trebuie orientată prioritar spre îndreptare, reintegrare și prevenție, cu folosirea intervenției penale ca ultim resort.

Scopul sancțiunilor penale, indiferent de formularea doctrinară adoptată, rămâne unul de apărare a valorilor sociale, prevenire a săvârșirii de noi fapte și reintegrare socială, iar în cazul minorilor această finalitate este cu atât mai pronunțată. Coborârea pragului de la 14 la 12 ani, chiar limitată la omor, mută accentul dinspre mecanismele de protecție și intervenție socială/medicală către răspunsul penal, într-un segment de vârstă în care eficiența preventivă a constrângerii penale este discutabilă, iar riscul de stigmatizare și “etichetare” socială este maxim.

În plus, propunerea nu demonstrează, printr-o fundamentare juridico-penală solidă, de ce instrumentele existente în zona de protecție a copilului și de intervenție instituțională nu sunt suficiente pentru gestionarea situațiilor excepționale de violență extremă comise de copii sub 14 ani;

- în al patrulea rând, soluția propusă ridică o problemă de politică penală și de proporționalitate legislativă: răspunderea penală este o măsură de maximă severitate și trebuie justificată prin necesitate și adecvare, nu prin reacție la cazuri-limită. Excepția construită exclusiv pentru omor pare a fi determinată de gravitatea emoțională și socială a faptei, însă dreptul penal nu poate fi remodelat punctual, în funcție de tipologia unui rezultat, fără a afecta arhitectura principiilor generale.

Dacă rațiunea este protecția societății, aceasta nu se realizează printr-o derogare îngustă, ci prin mecanisme coerente de prevenție, identificare timpurie a comportamentelor violente, intervenție psihologică, protecție familială și instituțională. În absența unei demonstrații că pragul de 14 ani este, în mod real, un obstacol juridic în protejarea vieții și în gestionarea

situațiilor deosebite, schimbarea propusă apare ca disproporționată și cu potențial de a produce efecte sistemice nedorite;

- argumentul logic de tip „cine poate mai mult poate și mai puțin” evidențiază chiar fragilitatea proiectului. Dacă legiuitorul admite că la 12–14 ani se poate dovedi discernământ pentru cea mai gravă faptă, este dificil de susținut, fără contradicție, că pentru fapte mai puțin grave discernământul ar fi juridic irelevant. Propunerea legislativă ajunge astfel fie să fie incoerentă (dacă menține excepția doar pentru omor), fie să deschidă inevitabil calea unor extinderi ulterioare și a unei coborâri generale a răspunderii penale, ceea ce ar reprezenta o schimbare majoră de paradigmă în dreptul penal românesc, fără o fundamentare suficientă;
- propunerea legislativă are ca rațiune, conform Expunerii de motive, *„reacția la creșterea vizibilă a infracționalității juvenile grave”* și nu se bazează pe existența unor evaluări implicând actorii relevanți în domeniu, de la psihologi și psihiatri la reprezentanți ai sistemului de protecție socială și ai sistemului de justiție, inclusiv din zona executării pedepselor, controlului și supravegherii;
- reducerea vârstei răspunderii penale a minorului, chiar și pentru un singur tip de infracțiune, are implicații majore asupra întregului sistem penal și necesită consultări și discuții pe care proiectul legislativ nu le-a avut și nu le are în vedere, în condițiile în care procesul de legiferare nu se poate baza în mod unic pe reacții subiective și presiuni generate de momente cu mare încărcătură emoțională;
- de asemenea, o formulare precum *„se va face tot posibilul pentru recuperarea și educarea”* minorului *„din perspectivă medicală, educațională și de reintegrare socială”* este neconformă cu standardele de predictibilitate ale actelor normative (nu rezultă cine are obligația de a face, ce reprezintă, în mod determinat, *„tot posibilul”* și nu există sancțiuni pentru neîndeplinirea obligației), suplimentar faptului că aspectul privind recuperarea și educarea nu face obiectul de reglementare a Codului Penal și că astfel de obligații ar trebui să vizeze orice făptuitor, minor sau major, nu doar minorii între 12 și 14 ani care comit omoruri.

**Președinte,
Sterică FUDULEA**